Rainer Oesch

OTT, professori

rainer.oesch@helsinki.fi

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle

Asia: *HE 46/2023 vp -hallituksen esitys laiksi tekijänoikeuslain muuttamiseksi*

Esityksen lähtökohta

Esityksen lähtökohta on aivan oikea analyysi vallitsevasta oikeustilasta. Kirjastojen toimesta tapahtuva sähköisen aineiston antaminen asiakkaille on tekijänoikeudellisesti ns. yleisölle välittämistä (tekijänoikeuslain 2 §). Kyse on siis tekijänoikeuteen kajoavasta merkityksellisestä teosten käytöstä, joka suuntautuu julkisuuteen. Fyysisten kirjojen lainaukset ovatkin huomattavasti vähentyneet, muun muassa korkeakouluissa ja muissa oppilaitoksissa, kun kurssi- ja tiedeaineistot ovat saatavilla suoraan sähköisinä.

Keinoksi HE:ssä sananmukaisesti todetaan:

"Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tekijänoikeuslakia. Esityksen mukaan lakiin lisättäisiin säännökset yleisissä kirjastoissa ja korkeakoulujen kirjastoissa tapahtuvan e-kirjojen ja e-äänikirjojen yleisölle välittämisen korvaamisesta."

Yksityiskohtaisemmin esityksessä tätä ei ole esitetty korkeakoulujen kirjastoissa tapahtuvan käytön osalta, vaan tämä on rajattu ulkopuolelle (mm. verkkokirjahyllyt). Esityksessä on selkeästi todettu, että korvaus liittyy ja kohdistuu tekijänoikeuteen. Kuitenkin esityksessä on tehty ikään kuin silmänkääntötemppu, joka ei ole siis johdonmukainen ja jossa on lähdetty määrittelemään sähköisen käytön korvaus ikään kuin tekijänoikeuden ulkopuolelle kohdistumattomaksi, seuraavasti:

"*E-kirjan ja e-äänikirjan käyttäminen kirjastossa edellyttää kustantajan tai muun teoksen oikeudenhaltijan lupaa, lisenssiä. Nyt ehdotettava korvaus ei näin ollen perustu tekijänoikeuden rajoituksen nojalla tapahtuvan käytön korvaamiseen,* ***vaan on tekijänoikeuteen perustumaton korvaus****, jolla on tarkoitus korvata tekijöille lainauskorvauksen vähenemistä siirryttäessä teoskappaleiden lainaamisesta kirjojen ja äänikirjojen sähköiseen käyttämiseen kirjastoissa."* (bold tässä)

Johtopäätökset

Todellisuudessa sähköinen käyttö kohdistuu tekijänoikeuden ytimeen ja sitä koskeva korvaus on luonteeltaan tekijänoikeudellinen eikä mitenkään sen ulkopuolelle kohdistuva.

Esitys on sisäisesti ristiriitainen. Lisäksi esitys ei kohtele kaikkia tekijöitä ja muita oikeudenhaltijoita tasa-arvoisesti. Esitys koskee tekijänoikeuksia, joita suojataan perustuslain mukaan myös omaisuutena. Siksi esitystä tulisi tarkastella asianmukaisesti ja tehdä siihen muutokset, jotka sinänsä on tehtävissä varsin yksinkertaisella tavalla.

Helsingissä, marraskuun 9 päivänä 2023

Rainer Oesch

Professori (emeritus, kauppaoikeus)